

Barkácsoljunk!
Nem minden hulladék szemét

Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

3. évfolyam

Programcsomag: Én és a világ

A modul szerzője: Tóth Tamás

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	8-9 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Kreativitás, alkotókészség, a kezűgyesség fejlesztése, a hulladékkezelés környezetbarát szokásainak alakítása
A modul témája, tartalma	Témák: Környezet, környezetvédelem, hulladék, hulladékgyűjtés Ismerkedés a hulladéknak minősített anyagokkal. Játékok, bábuk, jelmezek stb. készítése másodlagos nyersanyagokból. A válogató (szelektív) hulladékgyűjtés szokásainak fejlesztése.
Megelőző tapasztalat	Én és a világ 2. évfolyam moduljai
Ajánlott továbbhaladási irány	Az iskolai környezeti nevelési program szerint
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: önkifejezési készség, Önszabályozás: tolerancia segítségnyújtás Kognitív kompetencia: információgyűjtés, rendszerezés, feldolgozás, szabálykövetés Társas kompetenciák: kommunikációs készségek, csoporthoz tartozás Környezettudatos magatartás formálása, és ezzel kapcsolatban néhány magatartáselem megismerése és gyakorlása
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Technika és életvitel Tantárgyakhoz: természetismeret, technika Modulokhoz: Miből van a...?
Támogatórendszer	<i>Ne dobd ki! Használd fel újra!</i> RÉGIBŐL ÚJ – PASSAGE Kiadó, 2003. KUKATÜNDÉR Logikai, készségfejlesztő játék Alter Játék Kft. Mogyoród (www.alter.hu)

Módszertani ajánlás

A foglalkozást egy előkészítő, majd két, összefüggően megtartott tanítási órára tervezzük. Az első órára a kézműves, barkácsoló játék nyersanyagainak előkészítéséhez lehet szükségünk. Ideális esetben azonban ez az óra a szelektív hulladékgyűjtést bemutató társasjáték, a Kukatündér bevezetésére, csoportos játékra alkalmas. (Melléklet)

Az első óra a csoportmunkához berendezett tanteremben szervezhető. A második egység azonban egy kézműves játszóház munkafeltételeit igényli. Erre tehát a rajzterem, technika műhely, vagy az iskola udvara alkalmas. Jó, ha két rész között néhány nap telik el.

A közös játékhoz szükséges nyersanyagok nagy részét a tanulók gyűjtik össze a foglalkozást megelőző héten. Az előkészítéskor kérjük meg a gyerekeket, hogy minél több, a háztartásban feleslegessé vált agyagot gyűjtsenek össze, még az előtt, hogy a hulladékba, szemétkerébe kerülne: műanyag flakonokat, textilmaradékot, sérült (!) magnó- vagy videokazettát, elromlott sportszert, játékot, mert ezekből sok érdekes dolgot fogunk készíteni. Mutassunk be néhány hasznosítható dolgot: PET palack, joghurtos doboz, mosószeres flakon, sérült tollaslabda-ütő, lyukas labda stb. Ha italt, élelmiszert tartalmazott valami, azt mossák, öblítsék ki. (Ennek ellenére szükséges lesz a flakonok kimosására az iskolában, a foglalkozás előtt.)

Ne hozzanak vegyszert, festéket, gyógyszert tartalmazó, (tejesen vagy részben) kiürült palackot, dobozt! Nem gyűjtünk üvegtárgyakat, kimerült galvánelemeket, elektronikai eszközöket sem. Ha az iskola közelében van ilyen gyűjtőhely, ezeket oda irányíthatjuk.

Amit begyűjtenek, azt csak a szüleik tudtával, hozzájárulásával hozzák el otthonról a tanulók!

A hulladéknak minősített anyagokból a kínálat nehezen jósolható meg. Azokat az anyagokat használjuk fel, amelyek alkalmasak a gyerekek fantáziájának megmozgatására, és kollektív alkotások készítésére.

Hulladék anyagokból készíthetünk nélkülözhető játékokat, dísz tárgyakat, fényképtartót, íróasztali tolltartót stb., amelyekre szintén nem volt eddig szükségünk. A gyerek apró kézműves munkája kedves ajándék, de ez csak ideig-óráig a lakás dísze. Igaz, ez is meghosszabbítja valamelyest a nyersanyagok élettartamát.

Bármi, amiből nagy mennyiség gyűlik össze, jó lehet dekoratív tárgyak készítésére: sok színes műanyag kupakból mozaik, sok egyforma műanyag pohárból végtelen kígyó, sok kombi-dobozból óriás bábú készíthető. A tanterem dekorálására alkalmas tárgyak készítésére bíztassuk az osztályunkat!

Olyan egyszerű eszközöket és megoldásokat alkalmazzunk, válogatva a gyerekek ötletei közül, amelyek valóban megvalósíthatók, látható eredménnyel, sikerrel járnak. Nincs rossz ötlet, csak nem mindent lehet megvalósítani

Ne használjunk fel feleslegesen sok festéket, ragasztót, egyéb rögzítő anyagokat! Az ajánlott eszközöket, anyagokat a Melléklet sorolja fel.

A foglalkozás előkészítéséhez és megtartásához feltétlenül keressük, kérjük segítő társak részvételét! A rajz és a politechnika szakos kolléga értékes ötletei, és/vagy aktív részvétele mellett nagy segítséget jelenthet néhány ügyes, a barkácsolást kedvelő felsőbb éves diák (idősebb testvér) is.

A foglalkozást a tanítási nap végére időzítsük, amikor az időkorlát nem nagyon merev. Esetleg lehetőség van a munka folytatására, és mindenképp szükség lesz a műhelymunka után a helyszín rendbetételére.

Az alkotáshoz a nyersanyag adja a legjobb ötleteket. Az előkészítés, a foglalkozás kezdete előtt csoportosítsuk az összegyűlt nyersanyagokat, és ezeknek megfelelően válasszanak maguknak anyagot és csoportot a gyerekek.

Törekedjünk arra, hogy a tervek és alkotások anyagszerűek legyenek: ez fejleszti a fantáziát, és az alkotás esztétikai értékét is növeli.

Hogyan lehet állatfigurát, például oroszlánt készíteni több műanyag (mosó- és tisztítószere) flakonból? Hogyan készíthetjük el a sörényét, ugyanazokból az anyagokból? (Nem textil- vagy szőrhulladékból, hanem csíkokra vágott műanyag palackból.) Miből legyenek a karmai? Milyen lesz az arca? Mérges, félelmetes, vagy vidám?

A tervezéssel, próbálgatással kiválasztott elemek összeillesztése, rögzítése a megfelelő kapcsokkal vagy dróttal, felnőtt segítséget igényel. A legkönnyebben kezelhető, sokoldalú eszköz a gyerekek kezében a jó minőségű olló. Egyéb szerszámokat a felnőtt, vagy idősebb diák segíthet használni.

Sokféle állatfigura készíthető így. Biztassuk arra a gyerekeket, hogy a csoportok saját szobrának legyen jó a kedve, (vidám arca, esetleg testtartása) és adjanak neki jellemző nevet!

Néhány további ötlet (bár a gyerekek ötletei felülmúlhatatlanok):

Jelmezkészítés: vállalkozó szellemű osztálytárs felöltöztetése páncélos vitéznek (kombi dobozokból, amelyeknek ezüstszerű belseje), rovarjelmez (sérült teniszütőből készült szárnyakkal), paróka magnószalagból

Madárijesztő (olyan, amelyik hívogatja a madarakat, nem ijeszti)

Óriás hernyó (flakonokból, spárgára fűzve). Mindenki készíthet hozzá egy-egy szelvényt, egyéni lábakkal.

Sok színes műanyag kupakból és poliuretán habból (hungarocell) a legegyszerűbb mozaikot készíteni: a kupakok a habba csavarva rögzíthetők ragasztó nélkül. Elkészíthető például ilyen módon egy falóra egyedi számlapja.

Az alkotásnak nem kell feltétlenül hasonlítania valamilyen létező élőlényre vagy tárgyra, de ez esetben az alkotók írják le a lehető legnagyobb részletességgel, hogy mi az, amit létrehozta!

Gyengén látó tanulók is részt vehetnek – segítséggel – a barkácsolásban. Tapintással Számukra ajánljuk a drótfigurák készítését, könnyen hajlítható, 1-3 mm keresztmetszetű rézhuzalból. A többiek elbeszélése alapján ők is zsúrizhatják az alkotásokat.

Dokumentálás, értékelés

A foglalkozás során feltétlenül készítsünk (digitális) fényképeket, esetleg videó felvételt is. Rögzítsük a munka egyes fázisait, a készülő alkotások fejlődését. Ez a későbbiekben hasonló foglalkozások tervezéséhez is jó szolgálatot tehet.

A csoportok alkotásaiból rendezzünk időszakos kiállítást! A tárgyak címét, anyagát, készítőinek nevét tüntessük fel minden kiállított tárgyon! A kiállítást a többi osztály, a kollégák és a szülők zsúrizhatják, véleményüket egy vendégkönyv rögzítheti. A valamelyest időtálló darabokat a továbbiakban az osztályterem dekorálására ajánljuk.

Utómunkálatok

A maradék és fel nem használt anyagokat kiválogatva, csoportosítva vigye el az osztály a foglalkozás után a legközelebbi szelektív hulladékgyűjtő helyre.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Nem tartjuk szükségesnek bármiféle tanulság megfogalmazását. A hulladéknak minősített anyagok eredetét, tulajdonságait már a gyűjtő munka közben megismerhetik a diákok. A felhasználás, barkácsolás, alkotás közben a tárgyak felértékelődnek. Amikor új funkciót kap egy addig hasznavehetetlennek gondolt tárgy egyetlen darabja, mert az mostantól már az alkotásunk része, valaminek a testrésze, például Breki szeme. A várható közös élmény, hogy rengeteg hulladékot gyártanak, amit mi megvásárolunk, majd kidobunk. Ezen is jó lenne változtatni. De addig is: az anyagok nagy része, amelyek pusztulásra lennének ítélve, még sokféle célra felhasználhatók, ha ügyesek vagyunk.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

P1 – Előkészítés

P2 – Kukatündér

P3 – Melléklet